

Työpaikka oppimisympäristönä: kielitietoisuus, osallisuus ja maahanmuuttajataustaisten opiskelijoiden oppiminen

Katarzyna Kärkkäinen
Koulutuksen tutkimuslaitos

Funded by
the European Union

Rakenne ja fokus

- Työpaikka oppimisympäristönä: kieli- ja kulttuuritietoisuus sekä osallisuus
- Kollaboratiivinen, etnografinen ja pitkittäinen tutkimus ammatillisessa koulutuksessa
- Fokuksessa opettajien, työpaikkaohjaajien ja opiskelijoiden kokemukset

Työpaikat tärkeinä oppimisympäristöinä

- Maahanmuuttajien oppiminen työpaikoilla osana ammatillista koulutusta
- Työpaikat tärkeänä oppimisen ja kotoutumisen areenana (Strömmer, 2017, Sandwall, 2011)
- Osallistumisen, työtovereiden kanssa vuorovaikutuksen, riittävän ohjauksen (Billett, 2004; Filliettaz 2011; Virtanen, 2017) sekä tunteiden merkitys työpaikoilla (Hökkä ym., 2023) työyhteisön jäseneksi tulemisessa (Lave ja Wenger 1991; Wenger 1999)

Maahanmuuttajaopiskelijoiden työssäoppimisen tarkastelukehys

Kärkkäinen, K.; Virolainen, M.H.;
Virtanen, A.; Tynjälä, P. (2025).
Work-Based learning in migrant
education: The case of Finnish
Vocational Education. *Soc. Sci.*,
2025, 14, 275.
<https://doi.org/10.3390/socsci14050275>

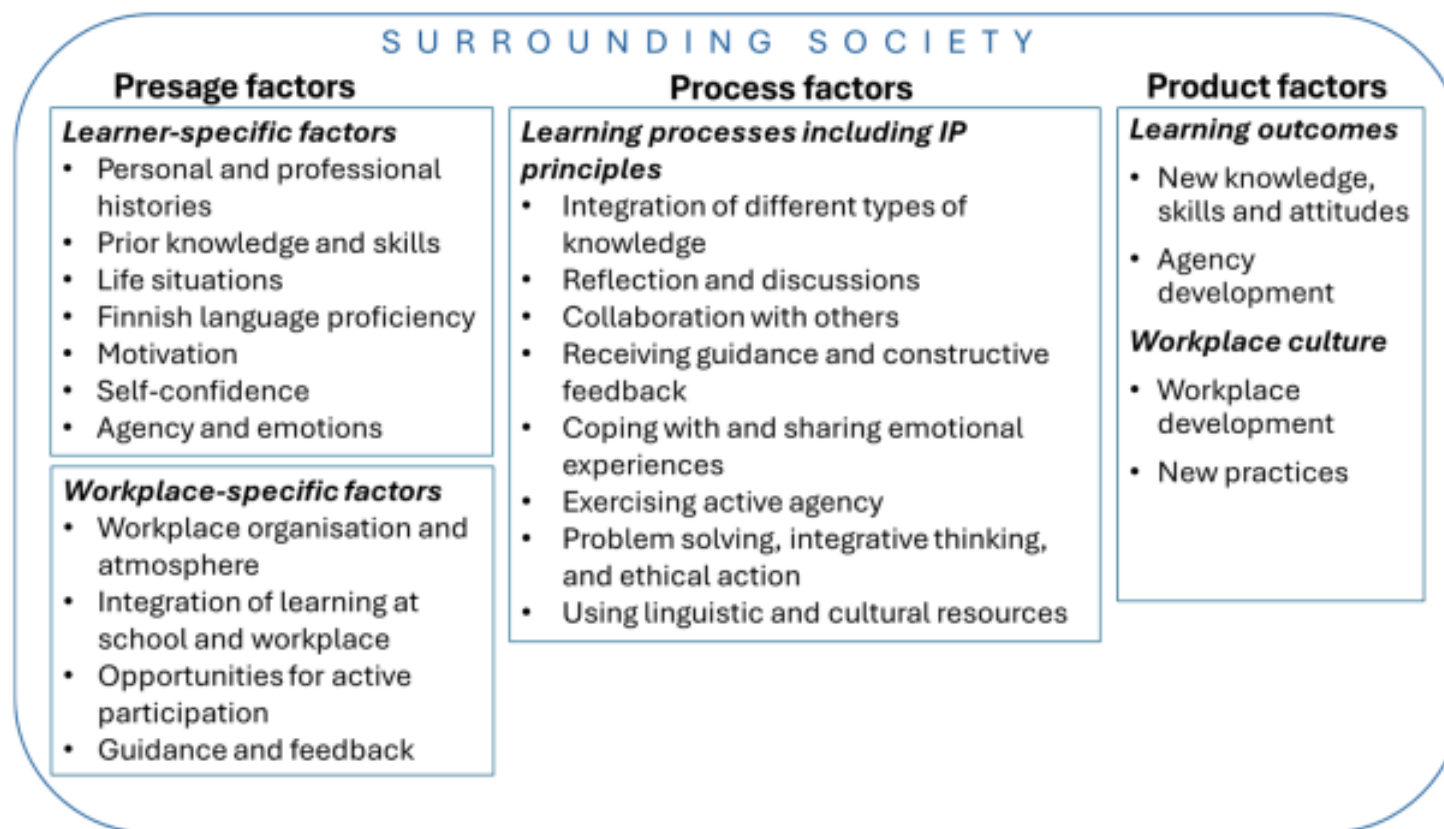

Figure 1. Overall framework of migrant students' work-based learning (modified for the migrant learning perspective from Tynjälä et al. 2022a, 2022b and supplemented by insights from Kärkkäinen 2017).

Lähestymistavat ja aineisto

Mitkä käytännöt tukevat maahanmuuttajaoppilaiden oppimista koulun ja työelämän rajapinnassa?

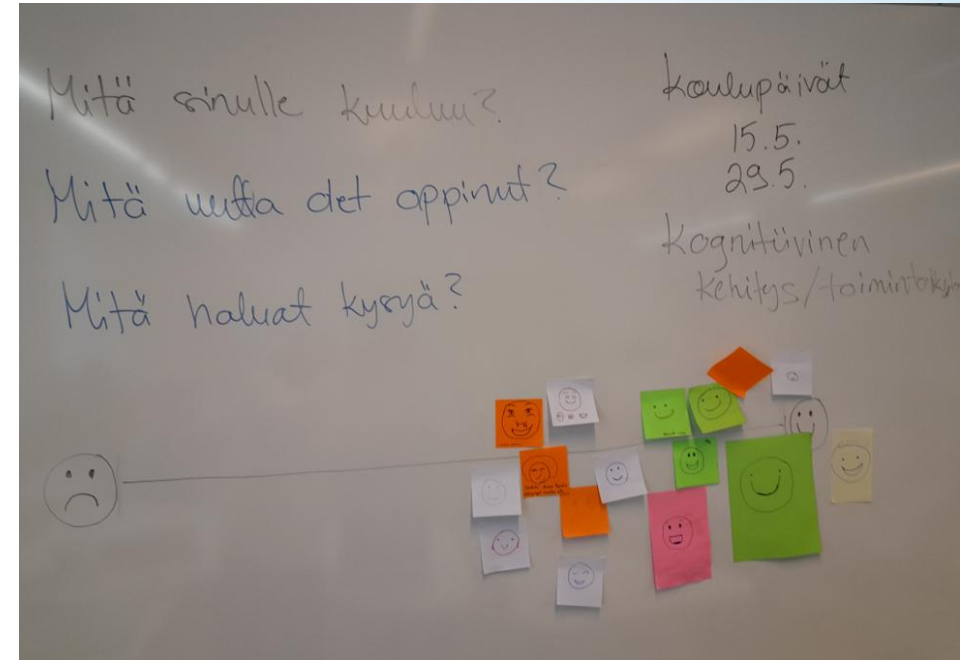
Osallistavan etnografian työkaluja
(Atkinson, 2017)
Taiteeseen perustuvat
lähestymistavat (Leavy, 2018)

Kenttämuistiinpanot kouluilta ja työpaikoilta
Taiteeseen perustuvat työpajat oppilaiden kanssa
(n=6)
Luovat tehtävät koulupäivien aikana
Alku- ja arviointikeskustelut työpaikoilla
Työpaikan ohjaajien haastattelut (n=13)
Ryhmähaastattelut (n=6) ja keskustelut (n=6)
opettajien kanssa

Opiskelijaan liittyvät taustatekijät

- Odotusten, motivaatioiden ja taustojen erityispiirteet ja iso variaatio niissä
- Haavoittuvuudet ja traumat
 - Opitaan kieltä samalla
 - Ei tunnetaan kontekstia
- Aloittelijan innostus
- Oppijan roolin tietoinen ottaminen
- Rakentava ja tilanteeseen sopiva huumori

- **Esimerkit:**

Koulupäivä 24.4.2024. Ensimmäinen työharjoittelu.

- Joo, siis esimerkiksi, kun meidän ulkomaalaisen pitäis ensiks miettiä, ennen kuin sanoin jotain, koska **suoraan suusta ei tuu mitään, vähän pitää miettiä**, [...] vain sen jälkeen voin sanoa jotain. Mut kun tilanne hyppää nopeesti, mä vaan **mietin yhdestä asiasta, mut silloin puhutaan jo toisesta asiasta, mä en ehtinut kertoa omia ajatuksia**.
- Minulla on tekniikka valmistautua lause paassa, ajatuksissaan, ja sitten vaan kertoo ja vastata. Usein oli noin erityisesti alussa, ja **vain ehkä noin puoli vuotta sitten pystymme kertoa suoraan tutuista aiheesta**. Eli jos on tuttu aihe, josta meidän pitää vaan keskustella. **Muuten jos on joku muuttuva tilanne, pakko harkita, ymmärtää kokonaisuus**, erityiskohtii ja vain siitä ne (valmistuu) [0:59:35, naurahtaa]. Muuten tulee joku öö, mm, ää.
- (Työpaja opiskelijoiden kanssa toisen työssäoppimisjakson jälkeen)

- Mä istun kotona ja mä **opiskelen itsenäisesti suomen kieli** ja luin kirjoja, lehtiä ja erilaisia. (Opiskelija)
- Haet jokaista pientäkin sanaa, selvität mitä se tarkoittaa (Ohjaaja)
- **I was [...] thinking**, I am so good, **I know Finnish now fluently**, I'm learning here. And the teacher came in and started speaking, and **I very quickly sunk in my chair and thought, my God, I don't know what the hell's going on.** You have to remember different people's dialects from the area they come, different accents, different speeds at which they speak. (Työpaikkaohjaaja)
- Monet opiskelijat varmaan vois olla **vähän ehkä ujoja käyttämään sitä suomen kieltä** (Työpaikkaohjaaja)
- **Mun kirjankieli [on] paremmin kuin puhekieli.** Eli mä osaan hyvin ymmärtää tekstiä. (Opiskelija)

Maahanmuuttajaopiskelijoilla, voi olla puutteita aktiivisessa toimijuudessa.

Työpaikkaan liittyvät taustatekijät

- Ilmapiiri
- Erilaiset käytännöt, ohjaustyylit ja mahdollisuudet maahanmuuttajien oppimiseen ja ohjaukseen
- Ohjaajien ja työyhteisön valmiudet ohjaukseen sekä käsitykset oppimisesta– mukaan lukien kielitietoiseen ohjaukseen liittyvät valmiudet
- Aiemmat kokemukset maahanmuuttajien ohjaamisesta
- Maahanmuuttajataustainen ohjaaja
- Kiire ja ajalliset reunaehdot ohjauksessa

- **Esimerkit:**

- It also, more than that, **helps the fact that I've been in their shoes**. I was that foreigner trying to learn in Finnish and do things exactly the same as they're doing, so I think that really, **really gives me a big advantage to help understand what they are meaning sometimes**, and what they want, and what they need. (Ohjaaja)
- Työyhteisö oli semmonen, että se koostu ihan suomalaisista ihmisistä, ja **olisi hieno, jos ne saavat jo kurssi, miten [pitää] puhua ulkomaalaisten kanssa ja miten tulla toimeen**. Ei välttämättä meidän pitäisi tyrkätä vain jonkun verran siihen, että meitä [naurahtaa]. (Opiskelija)
- Ehkä se vois olla siihen semmonen, että opiskelija tulis vaikkapa viikko kaks ennen työssäoppimistaan ees päiväksi seuraamaan. Että ei tarvitse tehdä mitään töitä, kuhan vaan käy, istuu tuolla ja katsoo, mitä me tehdään. [...] **Sit olis semmonen rauhallinen alku siihen**. Ja uskoisin, että se olis varmaan maahanmuuttajillekin semmonen mukava alku, tulla vain tutustumaan. (Ohjaaja)

Nytkin **Helena siis puhuu todella hyvää suomea, et sit saattaa tulla semmosia pieniä väärinkäsityksiä**, jos sanoo jonkun asian vähän liian nopeasti tai jotain, mutta se on myös hyvä itsekin muistaa, että aina voi vähän hiljentyä ja sanoa rauhassa.

Ainakin mitä **Helenalta kysyin palautetta, että minkälainen me olemme työyhteisönä ja työntekijöin**, niin hän sanoi, että hän jää kaipaamaan meitä, että meillä on niin ihana se rento semmonen, ihanan rento ilmapiiri täällä. Hän sano, että ei ole ennen tavannut sellaista, että ollaan niin ihanan rentoja täällä ja että **hän tunsi itse, että voi olla oma itsensä, että ei tarvinnut esittää mitään tai että ei voinut sanoa jotain asiaa, vaan hän sanoo**, että hän voi olla niin rennosti kun kotonakin olisi. Hänestä oli niin ihan tulla tänne.

(Haastattelusta Helenan ohjaajan kanssa, 1. työpaikkaoppimisjakso)

Ohjaaja 1: Mutta tavallaan, että hän ei, niinku, tota, nii, että liittykö se siihen, että **oli vaikee puhua ~suomea~**, vai sitten johonkin muuhun, mutta kun **yleensä suomalaiset opiskelijat hirveesti kyselee** vaikka että miksi sä teet noin, tai miksi tämä tehdään näin et miksi toimitaan noin.

Kata: Miten ohjasit opiskelija?

Ohjaaja 1: No (pause) millä tavalla? No, **sanallisesti, ja googlettamalla hänen kanssa** ja [...]

Suomen kielen sanoja kerrattiin paljon

Ohjaaja 2: Ja teet **käsillä**, mä oon ainakin kova [...] selittämään käsillä. [...]

Ohjaaja 1: Kielitaito on tärkeä, niin sitten, että, että varmaan, niinku, jotenkin, kun Helena opiskelijakin tuossa meidän kahvipöytäkeskusteluissa, **sillä meni, niinku, ohi semmoset, että ei ymmärrä, että mistä puhutaan, että ehkä semmosissa, niinku, yhteisessä keskustelussa voi varmaan ehkä vähän ~tulkata~** tai olla siinä, että **nyt me puhutaan tästä ja nyt me nauretaan tälle asialle** ja niinku, et, ne ei, tulkata vähän sitä tilannetta.

(Haastatellusta Helenan ohjaajien kanssa, 2. työpaikkaoppimisjakso)

**Sitoutunut ohjaaja ja tukeva ilmapiiri
työpaikalla ovat tärkeitä.**

Koulukohtaiset tekijät

- Yhteistyö ja ohjaus – sovittelutyö maahanmuuttajien ja suomalaisen toimintakontekstin välillä
- Opettaja maahanmuuttajataustaisten opiskelijoiden ja työpaikkaohjaajien tukena
- Turvallisen tilan onnistunut rakentaminen: rauhallisuus ja selkeys
- Resurssit ja niiden riittävyys
- Suuri vastuu, mutta rajallinen toimivalta

Esimerkit:

- Mut tuokin on, siis **opettajilla on aika iso vastuu** tässä, et kun opiskelija lähtee sinne työssä oppimaan, just niin kun sä kerroit siitä, että mitenkä **jotkut sanoo, että ei voi saaha vitosta esimerkiksi, kun et osaa kieltä**. Mut siin **on ihan tosi iso rooli opettajilla avata niitä kriteereitä näin päin, että on mahdollista saada jopa se vitonen**.
- Mut sit huomaa, et maahanmuuttajien kohdalla tulee aika heti sitten **[kysymys työpaikalta], et millon tulet käymään. He halua mahdollisimman nopeesti**.

- (Opettajien haastattelusta)

- **Opettajanki pitää olla vähän, että ei jää kiinni siihen, millaista se vuorovaikutus tai suomen kielen taso on ollu koulussa.** Koska sehän voi olla, näyttäytyä jonain ihan erilaisena siellä työpaikalla. Myös ollaan avoimia sille ja kuullaan, mitä se työpaikka sanoo. **Ei olla vaan, että no ei voi olla näin, koska ei se ollu koulussakaan tällasta [nauraen].**
- (Opettajien haastattelusta)

The background features a repeating pattern of blue geometric shapes, including triangles and wavy lines, set against a light blue to yellow gradient. A central black rectangular box contains the text.

**Opettajat ovat avainasemassa
työpaikalla tapahtuvan oppimisen
tukemisessa.**

Kielestä, arvioinnista ja vuorovaikutuksesta

- Vuorovaikutuksessa toimiminen ja kielitaidon riittävyys ovat vahvasti kontekstisidonnaisia
- Ohjaussuhde ja vuorovaikutus ovat oppimisprosessin keskiössä
- Työpaikka- ja ohjaajakohtaiset erot vaikuttavat ratkaisevasti opiskelijan suoriutumiseen

- **Esimerkit:**

Arvioinnista ja kielestä

- Opettaja: Ja nythän sitten, vaikka [opiskelija] sano että sulla on haaste se suomen kielen taito, niin **tässä ei arvioida, arviointikriteereissä ei ole kohtaa, että osaako puhua hyvin suomea.**
- Opiskelija: Joo, **mutta siellä on, pitäisi perustella..**
- Opettaja: Joo, no **se perustelu-sana.**
- Opiskelija: **Ja (sielläkin) suomen kieltä. [naurahtaa]**
- Ohjaaja: Niin. Kuinka paljon se perustelu sitten, mä en tiiä miten se tässä..
- Opettaja: Mut **toisaalta sitten sä sanoit, että vaikka opiskelija ei sitä sanonut ääneen, niin huomaa että hän ymmärsi ne perusteet**
- Ohjaaja: Niin, ja sitten me juteltiin tästä asiasta, ja hän sano että se on se hankala kyllä, mitä sinne vaikuttaa. (Arviointikeskustelusta)

Arvioinnista ja kielestä

- Meidän varmaan **sen opiskelijan kanssa näyttöajatus ei nyt niinko pelannut**. Koska **mää taas ajattelin, että näyttöpäivänä pitää perustella**, pitää kertoa niinko mulle, et vaikka mä niinku ~ajattelen~ että opiskelija tietää, mutta sen pitää niinku kertoa mulle. [...] **Siinä sanotaan, että ~perustelee~ toimintaansa**. Se se, mä pyysin sulta perusteluja. Niin siks, mä niinku, ajattelin, että kun täällä sanotaan, että perustelee toimintaansa ja kertoo, niin ei mä, **sulla on paljon tietoa, mut sitten me ei voida tietää, miten se niinku, käytännössä**. (Arvointikeskustelusta, ohjaaja)

Kieli työssä ja arvioinnissa

- Opettaja: **Mites kirjaaminen raportointi onnistui?** Esimerkiks tämmösessä kipu, kipulääkeasiassa ja muutenki?
- Ohjaaja: No, varmaan ehkä, tää **kieli on osana sitä kirjaamista, että opiskelija kyllä kirjas, mutta mä ainakin sit niinku vielä korjasin niitä**, täällä sit niitä kirjauksia, sitten et katoin, et menee ~oikein~. Mutta, tota niin, varmaan vielä semmosta varmistelua kaikkeen. (Arviointikeskustelusta)

Vuorovaikutusosaaminen osana ammatillista osaamista

- Erityisesti **he sai positiivista palautetta vuorovaikutusosaamisesta ja asiakkaiden kohtaamisesta ja ohjausosaamisesta**. Ja se on mielenkiintoista, että **vaikka he ohjasivat ja vuorovaikuttivat suomen kielellä, joka ei oo heidän äidinkieltensä**, niin silti tää vuorovaikutusosaaminen nousi aika monen vahvuudeksi.
- Opiskelija pystyy myöski paikkaamaan, et **jos joku osa-alue ei mee ihan niin hienosti, niin sit hän on niin loistava vaikka siinä vuorovaikutusosaamisessa**.
- Mutta sitten **vuorovaikutus voi olla hyvin, jos se kielitaito on huono, heikko vielä**, niin sitten voi olla, että **ei uskalleta** tehdä moniammatillisesti yhteistyötä. Eli jos siellä työpaikalla on vaikka fysioterapeutti, sairaanhoitaja, on sen oman ohjaajan lisäksi muita työntekijöitä tietenkin, niin ei oikein uskalleta lähestyä heitä. Et se jää vähemmälle. Ja vaikka **meillä kriteerinä on moniammatillisuus** siellä myöskin.

(Haastatelluista ja keskusteluista opettajin kanssa)

Riittävästä kielitaidosta

- Mikä on riittävä kielitaito oppimiselle ja työskentelemisellä työpaikoilla ja kuka voi määritellä sitä?
- Miten varmistetaan oikeudenmukaista ohjaamista ja arviointia työpaikoilla? Onko se edes mahdollista?

Vinkit

Mahdollisuus reflektioon opiskelijoille multimodaalisuuden kautta

Rauhallisuus: riittävästi aikaa ohjaukselle koulussa ja erityisesti työpaikoilla sekä arvioinnille

Selkeys - myös arvioinnin ja kielen riittävyden osalta

Alkukeskustelu varhaisessa vaiheessa

Tuki ohjaajille ja työyhteisöille sekä aikaa siihen ja sopiva formaatti

Contact information

katarzyna.k.karkkainen@jyu.fi

transforming-immigration@jyu.fi

<https://transformingimmigration.fi>

**Funded by
the European Union**

The views and opinions expressed in this presentation are the sole responsibility of the author and do not necessarily reflect the views of the European Commission.

[Enhancing Research on the Integration of Formal Educational Programmes and Workplace Learning \(FEWL\) - hanke | Jyväskylän yliopisto](#)

Transforming Immigration

Maahanmuuttojärjestelmien muuttaminen
tulevaisuuden osaamista varten (TRIM)